

11-12. évfolyam
heti 7/8 óra

emelt szintű képzés

2020.

A 11-12. évfolyam a közoktatás utolsó szakasza. Ez a képzési szakasz a nevelési és oktatási célokat tekintve a legösszetettebb: nemcsak új ismereteket kell átadni, hanem a meglévő ismeretek gyakorlati felhasználását is, emellett bővíteni és fejleszteni kell a tanulók kompetenciáit. Kiemelt feladat a szövegértés és a szövegalkotás tanítása. Ennek a képzési szakasznak a végén a tanulók érettségi vizsgát tesznek. Fontos cél, hogy ismereteik és képességeik birtokában önállóan fel tudjanak készülni a közép- és az emelt szintű érettségire.

A 11-12. évfolyamon elvárható, hogy a tanulók képesek legyenek projekt- vagy kutatómunkában részt venni. Etikusan és kritikusan használják a hagyományos, papíralapú, illetve a világhálón található és egyéb digitális adatbázisokat. Felismerjék az adott kommunikációs helyzetet, s arra írásban és szóban is adekvátan válaszoljanak. Képesek legyenek az összetett szövegek elsődleges jelentése mögé látni, a jelentéseket értelmezni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és elegánsan, illetve az adott kommunikációs helyzetnek megfelelően megfogalmazni. Képesé váljanak érvekkel vagy cáfolatokkal igazolni nézeteiket, véleményüket. Sajtátsák el a mindennapi életben szükséges szövegalkotás alapvető követelményeit (műfajok, stílus, retorikai építkezés).

A tanulmányaik során szerzett ismereteik és készségeik révén ismerjék a magyar irodalomtörténet korszakait, képesek legyenek azokat az európai és világirodalmi folyamatokkal összekapcsolni. Lássák meg a magyar irodalom nagy filozófiai, társadalmi, esztétikai kérdésselvetéseit, az egyes művekben található válaszokat ezekre a kérdésekre. Tudják értelmezni a szerzők és irodalmi alkotások időn és téren átívelő párbeszédét, a magyar irodalom jellegzetes motívumait, s ezek jelentésváltozását az irodalom történetében. Váljanak képessé az absztrakt gondolkodásra, a differenciált véleményalkotásra. Értsék az irodalom és a történelem kapcsolatát. Ezt szolgálja „*A XX. századi történelem az irodalomban*” című anyagrész. A témakör oktatásának célja, hogy a tanulók megismerjék a XX. századi magyar, illetve európai történelem kataklizmáit. Ennek révén szembesüljenek történelmi, erkölcsi kérdésekkel.

Ez az utolsó nevelési-oktatási szakasz, melyben lehetőség nyílik az erkölcsi és érzelmi nevelésre. A XIX-XX. századi irodalmi művek két nagy témája a nemzeti, illetve a személyes identitáskeresés. A művek kaleidoszkópszerű sokszínűsége lehetőséget teremt arra, hogy a Kárpát-medencei irodalomban felvetődő történelmi sorskérdésekkel, nemzeti és személyes erkölcsi dilemmákkal találkozzanak a tanulók. Ezekre a dilemmákra reagálva fejlődjék erkölcsi érzékenységük, érzelmi intelligenciájuk. Nemzeti és személyes identitásuk kialakulásában, szociális kompetenciáik fejlesztésében irodalmunk, nyelvünk ismerete a tanulók segítségére van.

Ennek a képzési szakasznak a feladata – a műveltségátadás, a kompetencia és érzelemfejlesztés mellett –, hogy a tanulónak segítséget nyújtson a pályaválasztásban, felkészítse őket a továbbtanulásra.

Mindezek elérése érdekében a képzés kiemelt céljai:

- A retorikai ismeretek bővítése.
- Ismerjék meg a magyar nyelv földrajzi és társadalmi tagozódását.
- Ismerjék a magyar nyelv társadalmi tagozódását, jellegzetes csoportnyelveit, azok tipikus szóhasználatát, nyelvi sajátosságait.

- Ismerjék a nyelvvizsgálati módszereket, a világ nagy nyelvcsaládjait. Tanulják meg a magyar nyelv eredetéről szóló tudományos hipotéziseket, illetve az ezeket igazoló bizonyítékokat. Tudják a magyar nyelvtörténet nagy korszakait, az ezekben a korokban keletkezett kiemelkedő jelentőségű nyelvemlékeinket.
- Bővüljön stilisztikai tudásuk: ismerjék fel a szóképeket, alakzatokat. Képesek legyenek a tanulók ezeket értelmezni, saját nyelvhasználatukban is alkalmazni.
- Képessé váljanak egy mű értelmezésére, elemzésére vagy két mű – megadott szempontok alapján történő – összevetésére. Elvárt cél, hogy elemző gondolatmenetüket arányos esszében vagy értekezésben tudják kifejtetni.
- Cél, hogy az eredeti mű és az adaptáció összevetésével mindkét művet képesek legyenek értelmezni, az eltérő problémafelvetést érzékelni.
- A XIX-XX. századi irodalom rendkívüli gazdagságából ismerjenek meg a diákok átfogó életműveket, több műnemben alkotó szerzőkről portrékat, illetve egy-egy – döntően egy műnemben alkotó – szerzőről vagy egy kiemelkedő irodalmi alkotásról metszetet kapjanak. Cél, hogy ismerjék meg a XIX-XX. század kiemelkedő jelentőségű, már lezárt életművel bíró alkotóit, a két század stílusirányzatait, irodalmi mozgalmait.
- **Az emelt szintű képzés elsődleges célja az emelt szintű érettségire való felkészítés. Ezért a tananyag elmélyítése, részletes elsajátítása kerül előtérbe, valamint hogy a diákok megismerkedjenek az emelt szintű vizsga feladattípusaival, azokban gyakorlatot szerezzenek.**

Óraszámok az emelt szintű oktatásban:

11. évfolyam: magyar nyelv heti 2 óra; irodalom heti 5 óra

12. évfolyam: magyar nyelv heti 2 óra; irodalom heti 6 óra

A nyelvtan óraszámai úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés a szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

Az ajánlott anyagot a mindenkori szaktanár építi be a saját tanmenetébe az emelt szintű érettségi követelményei, a tanulócsoporthoz és a saját választása függvényében.

Magyar nyelv
11. évfolyam
heti 2 óra, éves 68 óra

TÉMAKÖR NEVE	JAVASOLT ÓRASZÁM
MAGYAR NYELV	
I. Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok	7
II. Nyelvtörténet- a nyelv változása, a nyelvrokonság kérdései, nyelvemlékek	15
III. Szótárhasználat	4
IV. Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv	7
V. A nyelv rétegződése, nyelvjárások, nyelvi tervezés, nyelvi norma	15
VI. Ismétlés / Az emelt szintű érettségi szöveg- és feladattípusai	20
Összes óraszám:	68

I. Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok

Óraszám: **7 óra**

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
<ul style="list-style-type: none"> – a nyelv mint jelrendszernek, az emberi nyelv egyediségének megértése; a nyelv mint változó rendszer; a nyelv szerepe a világról formált tudásunkban – a kommunikáció kódok vizsgálata, a korlátozott és a kidolgozott kód; gesztusnyelvek, jelnyelvek – a nyelv és gondolkodás viszonya nyelvfilozófiai lehetőségeinek megismerése – a nyelv és a megismerés viszonyának tanulmányozása: az emberiség információs forradalmi; a nyelv és a kultúra viszonya – nyelvcsaládok, nyelvtípusok tanulmányozása 	<ul style="list-style-type: none"> • Jel, nyelvi jel, jelrendszer, • nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló), • nyelvcsalád, • kódok, korlátozott és kidolgozott kód, • gesztusnyelv, jelnyelv

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TÉMÁK
A nyelv és a beszéd, a nyelv mint változó rendszer	A nyelv szerepe a világról formált tudásunkban, gondolkodásunk alakításában
A nyelv és gondolkodás, a nyelv és megismerés	A nyelv szerepe a memória alakításában
A beszéd mint cselekvés	
A nyelvcsaládok és nyelvtípusok	

II. Nyelvtörténet- a nyelv változása, a nyelvrokonság kérdései, nyelvemlékek

Óraszám: 15 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
<ul style="list-style-type: none"> - A szinkrón és diakrón nyelvszemlélet fejlesztése - A magyar nyelv rokonságának megismerése - Az összehasonlító nyelvszemlélet fejlesztése: nyelvünk helye a világban - Az interdiszciplináris tudatosság fejlesztése a nyelvtörténeti, irodalom- és művelődéstörténeti párhuzamosságok és összefüggések felfedeztetésével - Változás és állandóság nyelvi egyensúlyának megértése - Nyelvrokonság és nyelvcsaládok vizsgálata - A nyelvrokonság bizonyítékainak tudományos módszereinek tisztázása - A magyar nyelv eredetének, az erről szóló tudományos hipotéziseknek megismerése - A szókincs jelentésváltozásának főbb típusai, tendenciái - A nyelvtörténeti kutatások forrásainak vizsgálata: kézírásos és nyomtatott nyelvemlékek - A magyar nyelv történetének főbb korszakai, és néhány fontos nyelvemlékünk (<i>A tihanyi apátság</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • nyelvrokonság, nyelvcsalád; uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság; • ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor; • nyelvemlék; • ősi szó, belső keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó; • nyelvújítás, ortológus, neológus; • szinkrón és diakrón nyelvszemlélet

<p><i>alapítólevele, Halotti beszéd, Ómagyar Mária-siralom</i></p> <p>- A nyelvújításnak, illetve hatásának tanulmányozása</p> <p>-</p>	
---	--

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TÉMÁK
A magyar nyelv rokonságának hipotézisei	<p>A 19. század versengő elméletei, az utóbbi évtizedek törekvései a származási modellek felülvizsgálatára („család” és „fa” metaforák kritikája, újabb régészeti és genetikai adatok stb.)</p> <p>A nyelvhasználat korszerű formái</p> <p>Nyelvi változások a Neumann-galaxisban</p>
A magyar nyelvtörténet korszakai	
Nyelvemlékek	
A szókészlet változása a magyar nyelv történetében	
Nyelvújítás	

<p>III. Szótárhasználat</p> <p>Óraszám: 4 óra</p>	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
<ul style="list-style-type: none"> - a fontosabb egynyelvű papír alapú és digitális szótárfajták megismerése, tanulmányozása: - értelmező szótár, - történeti-etimológiai szótár, - szinonimaszótár, - helyesírási szótár, - szlengszótár, - nyelvművelő kézisztár, - Magyar Történeti Szövegtár, - írói szótárak, - tájszótár 	<ul style="list-style-type: none"> • értelmező szótár, etimológiai szótár, szinonimaszótár, rétegnyelvi szótár, írói szótár

<p>IV. Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv</p>

Óraszám: 7 óra	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
<ul style="list-style-type: none"> – A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése – A nyelv működésének, a nyelvhasználat megfigyelése különböző kontextusokban, eltérő célok elérésére nyelvi eszközökkel – A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> • megnyilatkozás, • társalgás, társalgási forduló, • szóátvétel, szóátadás; • beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció); • deixis; együttműködési elv

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TÉMÁK
A nyelv működése a beszélgetés, társalgás során	A pragmatika mint a nyelvre irányuló funkcionális nézőpont Kommunikáció és pragmatika
A társalgás udvariassági formái	
A beszédaktus	
Az együttműködési elv (mennyiségi, minőségi, viszony, mód)	

V. A nyelv rétegződése, nyelvjárások, nyelvi tervezés, nyelvi norma, nyelvünk helyzete a határon túl

Óraszám: 15 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
<ul style="list-style-type: none"> – A nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia tudatosítása – A nyelvjárások nyelvhasználati sajátosságainak megismertetése – A nyelvi tervezés elveinek és feladatainak megismertetése 	<ul style="list-style-type: none"> • nyelvi tervezés, nyelvpolitika, • nyelvművelés, nyelvtörvény, • nyelvi norma; • nyelvváltozatok; vízszintes és függőleges tagolódás; nyelvjárások, regionális köznyelv, tájszó; csoportnyelv,

<p>– A nyelv társadalmi tagozódásának vizsgálata</p>	<p>szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv; szleng, argó;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség; • nemzetiségi nyelvek
--	---

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TÉMÁK
Anyanyelvünk rétegződése I.- A köznyelvi változatok, a csoportnyelvek és rétegnyelvek	Az adott nyelvjárási terület és a nyelvi norma eltérései
Anyanyelvünk rétegződése II.- A nyelvjáráások és a nyelvi norma	
Nyelvünk helyzete a határon túl	
Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés	

<p>VI. Ismétlés / Az emelt szintű érettségi szöveg- és feladattípusai</p> <p>Óraszám: 20 óra</p>	
<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek:</p>	<p>Fogalmak:</p>
<ul style="list-style-type: none"> - A műértelmező esszé jellemzői - Lényegre törő, világos fölépítésű, információban gazdag, kifejtett szöveg alkotása - A szövegértési és nyelvi műveltségi feladatsor feladattípusainak megismerése a tanult irodalmi témákhoz kapcsolva - Összehasonlító elemzés 	<ul style="list-style-type: none"> • versértelmező esszé • novellaértelmező esszé

Magyar nyelv
12. évfolyam
heti 2 óra, éves 60 óra

I. Retorika – a beszéd-fajták, a beszéd felépítése, az érvelés	22
II. Az emelt szintű érettségi szöveg- és feladattípusai	14
III. Felkészülés az érettségire, rendszerező ismétlés, az emelt szintű szóbeli érettségi témakörei	24
Összes óraszám:	60

I. Retorika- a beszéd-fajták, a beszéd felépítése, az érvelés

Óraszám: **22 óra**

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
<ul style="list-style-type: none"> – A retorika alapfogalmainak megismertetése, azok alkalmazása a tanulók életével, mindennapjaival összefüggő nyilvános megszólalásokban – A hatásos érvelés technikájának, a legfőbb érvelési hibáknak a megismertetése – Önálló beszéd megírásához, annak hatásos előadásához szükséges nyelvi, gondolkodási képességek fejlesztése – A szónok tulajdonságai, feladatai – A szónoki beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig – Az érv, érvelés, cáfolat megértése – Az érvelési hibák felfedeztetése – A hatásos előadásmód eszközeinek tanítása, gyakoroltatása – Érvelési gyakorlatok: kulturált vita, véleménynyilvánítás gyakorlása – A reflektálás műfaja és jellemzői 	<ul style="list-style-type: none"> • retorika, szónoklat, a szónok feladata, • a meggyőzés eszközei: érv és cáfolat; • hagyományos és mai beszéd-fajták; • a szónoklat részei, szerkezete, felépítése • reflektálás

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TÉMÁK
A retorika és kommunikáció, a retorika fogalma	Retorika az ókorban Retorika a középkorban
A retorikai szövegek felépítése és elkészítésének lépései	Néhány történeti értékű és jelenkori szónoki beszéd retorikai eszközei és esztétikai hatása A szójáték és a retorika
A szónoki beszéd fajtái (tanácsadó beszéd, törvényszéki beszéd, alkalmi beszéd) és jellemzőik	Digitális eszközök, grafikus szerkesztők használata a retorikai szövegek alkotásában.
Az érvelő beszéd felépítése, az érvtípusok	Az előadás szemléltetésének módjai (bemutató, prezentáció).
Az érvelés módszere	
A retorikai szövegek kifejezőeszközei	
A kulturált vita szabályai	
A befolyásolás módszerei	
A reflektálás	-

II. Az emelt szintű érettségi szöveg- és feladattípusai

Óraszám: 14 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
<ul style="list-style-type: none"> - A műértelmező esszé jellemzői - Lényegre törő, világos fölépítésű, információban gazdag, kifejtett szöveg alkotása - A szövegértési és nyelvi műveltségi feladatsor feladattípusainak megismerése és gyakorlása a tanult irodalmi témákhoz kapcsolva - Összehasonlító elemzés 	<ul style="list-style-type: none"> • versértelmező esszé • novellaértelmező esszé • reflektálás

III. Felkészülés az érettségire - rendszerező ismétlés, az emelt szintű szóbeli érettségi témakörei

Óraszám: 24 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
<ul style="list-style-type: none"> – A rendszerező képesség fejlesztése – Az önálló tanulás fejlesztése: az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása – A tanult nyelvészeti, kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási ismeretek rendszerezése	Az eddig tanult fogalmak rendszerező ismétlése

IRODALOM

11. ÉVFOLYAM

HETI 5 ÓRA / ÉVES 170 ÓRA

TÉMAKÖR NEVE	
I. A klasszikus modernség irodalma	74
A) A nyugat-európai irodalom (Balzac/ Stendhal, Ibsen)	10
B) Az orosz irodalom	13
C) A klasszikus modernizmus líra alkotói, alkotásai	6
D) Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában	45
1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából	
a) Arany János	18
b) Mikszáth Kálmán	10
2. Színház- és drámatörténet (Madách Imre)	11
3. Szemelvények a XIX. század második felének és a századforduló- nak a magyar irodalmából (Tompai, Gárdonyi, Vajda)	6
II. A magyar irodalom a XX. században	84
A) Életművek a XX. század magyar irodalmából	56
a) Herczeg Ferenc	6
b) Ady Endre	18
c) Babits Mihály	15
d) Kosztolányi Dezső	17
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából	14
a) Móricz Zsigmond	10
b) Wass Albert	4
C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából I.	14
Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói	
Juhász Gyula	8
Tóth Árpád	
Karinthy Frigyes	6
III. Korstílusok és stílusirányzatok (az avantgárdot megelőzően)	12

összesen:	170 óra

<p>I. A klasszikus modernség irodalma</p> <p>A. A realizmus a nyugat-európai irodalomban – Balzac/Stendhal, Ibsen (10 óra)</p> <p>B. Az orosz irodalom (13 óra)</p>	
<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása – Legalább két regény és két dráma önálló elolvasása – A XIX. század történelmi, erkölcsi, filozófiai kérdésfelvetéseinek, konfliktusainak megértése az epikus és drámai művek elemzése alapján – A XIX. század néhány jellemző epikus műfajának és irányzatának áttekintése – Lírai szövegek közös értelmezése lírapoétikai fogalmainak segítségével – Az irodalomtörténeti folytonosság (művek, motívumok párbeszéde) megértése – Klasszikus esztétikai és modernista esztétikai törekvések felfedezése a XIX. századi világirodalom kiemelkedő alkotásaiban – A XIX. századi világirodalom magyar irodalomra gyakorolt hatásának megértése 	<p>Fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasszikus modernség, • realizmus, realista regény, • mindentudó elbeszélő, • tolsztojanizmus, • visszatekintő időszerkezet, • analitikus dráma, drámaiatlan dráma, lírai dráma

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
A) A nyugat-európai irodalom (10 óra)	
	Charles Dickens: Twist Olivér
a) Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)	Irodalom és film Gustave Flaubert: Bovaryné vagy Tim Fywell: Bovaryné (vagy más feldolgozás)

	Guy de Maupassant: Gömböc és más történetek
b) Színház- és drámatörténet: Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon)	

B) Az orosz irodalom (13 óra)	
a) Nyikolaj Vasziljevics Gogol: A köpönyeg	Nyikolaj Vasziljevics Gogol: Az orr
b) Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés (részletek)	
c) Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála	Irodalom és film Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Anna Karenina vagy Joe Wright: Anna Karenina (vagy a regény más feldolgozása)
d) Színház- és drámatörténet: Anton Pavlovics Csehov: Sirály vagy Ványa bácsi	Irodalom és színház Anton Pavlovics Csehov: Három nővér (valamelyik színházi adaptációja)

I. A klasszikus modernség irodalma	
C. A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai (6 óra)	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
<ul style="list-style-type: none"> – A klasszikus modernista költészet főbb irányzatainak, programjainak megismerése – A XIX. századi líra új kifejezőmódbeli jellemzőinek azonosítása – A hagyományhoz való viszony értelmezése, a költői programok főbb sajátosságainak megfigyelése, poétikaértelmezések, a régi és új költészeteszmény jellemzőinek számbavétele 	<ul style="list-style-type: none"> • szimbolizmus, • esztétizmus, • l'art pour l'art, • kötetkompozíció, • szinesztézia, • kiátkozott költő

<p>– A korszak programadó verseinek értelmezése, poétikai-retorikai elemzése (annak tudatosításával, hogy ezek a művek fordításokban olvashatók)</p>	
--	--

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Charles Baudelaire	
A Romlás virágai – Előszó	Egy dög
Az albatrosz	Kapcsolatok
b) Paul Verlaine	
Őszi chanson	Holdfény
Költészetten	
c) Arthur Rimbaud	
A magánhangzók szonettje	Kenyérlesők A részeg hajó (részlet)

<p>A klasszikus modernség irodalma</p> <p>D. Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában</p> <p>1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából</p> <p>a) Arany János (18 óra)</p>	
<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a kijelölt versek értelmezése, elemzése alapján – Arany János lírai életművének főbb témái és változatai (szabadság és rabság; visszatekintés és önértékelés; a művész szerepe a társadalomban; erkölcsi dilemmák és válaszlehetőségek) – Arany János balladaköltészetének megismerése legalább három ballada elemzésével, a műfaji sajátosságok és a tematikus jellemzők rendszerezése – A költő epikájának (<i>Toldi estéje</i>, <i>Buda halála</i>) tanulmányozása a kijelölt és választott szövegek segítségével 	<p>Fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ballada, • pillérvesszak, • önirónia, • eszményítő realizmus

<ul style="list-style-type: none"> – A kortárs történelem eseményeinek feldolgozása, bemutatása Arany lírai és epikus költészetében – Arany alkotói pályája főbb szakaszainak azonosítása (forradalom előtti időszak, nagykőrösi évek, Őszikék) – Arany életművében a népiesség és a romantika összefonódásának tudatosítása – Arany jelentősége kora irodalmi életében, Arany életútja legfontosabb eseményeinek megismerése – Az Arany-életmű befogadás-történetének, az Arany-kultusz születésének áttekintése 	
--	--

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Arany János (18 óra)	
• Epika	Toldi szerelme (részletek)
Toldi estéje	Buda halála (részletek) A nagyidai cigányok (részletek)
• Balladák	A walesi bárdok
Ágnes asszony	Tetemre hívás
V. László	Híd-avatás
Vörös Rébék	Tengeri-hántás
• Líra	
Fiarnak	Visszatekintés
Letépszem a lantot	Széchenyi emlékezete
Kertben	Az örök zsidó
Epilógus	Őszikék
Kozmopolita költészet	Tamburás öreg úr
Mindvégig	Sejtelem A tölgyek alatt

<p>I. A klasszikus modernség irodalma</p> <p>D. Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában</p> <p>2. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából</p> <p>b) Mikszáth Kálmán (10 óra)</p>

<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása – Legalább négy novella és egy regény önálló elolvasása – Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenésének, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepének tanulmányozása – A romantika és a realizmus találkozásának vizsgálata a mikszáthi epikában – Az anekdota műfaji jellegzetességeinek megismerése, az anekdota szerepének vizsgálata Mikszáth regényeiben és novelláiban – A metaforikus próza poétikai jegyeinek megismerése – Mikszáth egy művében a különc szerepének tanulmányozása – Erkölcsi kérdések (pl.: bűn és büntetés, őszinteség, hazugság, képmutatás) vizsgálata Mikszáth műveiben 	<p>Fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • különc, • donquijoteizmus
---	--

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
<i>b) Mikszáth Kálmán (10 óra)</i>	Tímár Zsófi özvegysége Hova lett Gál Magda Szegény Gélyi János lovai
Az a fekete folt	
Bede Anna tartozása	
A bányai csoda	
Beszterce ostroma	

<p>I. A klasszikus modernség irodalma D. Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában</p> <p>2.Színház- és drámatörténet – Madách Imre: Az ember tragédiája (11 óra)</p>

<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Madách Imre <i>Az ember tragédiája</i> című művének közös órai feldolgozása – A mű irodalmi, történetfilozófiai, eszmetörténeti előzményeinek megismerése – A bibliai és a mitológiai előképek felfedezése: a Teremtés könyve, Jób könyve, a Faust-történet – A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek megértése, mai vonatkozásainak tisztázása – Az ember tragédiájának történelemfilozófiai dilemmáinak vizsgálata (pl.: Ki irányítja a történelmet?, Van-e fejlődés a történelemben?) – Eszmék, nemek harcának vizsgálata a műben 	<p>Fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • emberiségdráma, emberiségköltemény, drámai költemény, t • történelemfilozófia, • történeti színek, keretszínek, • falanszter
---	---

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i>	Mózes

<p>I. A klasszikus modernség irodalma</p> <p><i>D. Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában</i></p> <p>3. Szemelvények a XIX. század második felének magyar irodalmából</p> <p><i>Toma Mihály, Gárdonyi Géza, Vajda János, Reviczky Gyula (6 óra)</i></p>	
<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ezen XIX. századi alkotók helyének, irodalomtörténeti szerepének megismerése – A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése – A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. – A művek közös és egyéni feldolgozása, értelmezése 	<p>Fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nép-nemzeti irodalom, • filozófiai dal

– Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján	
--	--

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Tompa Mihály	
A gólyához	Népdal
A madár, fiaihoz	
b) Gárdonyi Géza	
Az én falum (részletek)	Az Isten rabjai (részlet)
A láthatatlan ember (részlet)	
c) Vajda János	
Húsz év múlva	A virrasztók Az üstökös
	Reviczky Gyula
	Magamról
	Schopenhauer olvasása közben

II. A magyar irodalom a XX. században (A, B, C)

A, Életművek a XX. század magyar irodalmából

a) Herczeg Ferenc (6 óra)

<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt művek elemzésével – A hazához fűződő viszonyt vizsgáló prózai szövegek olvasása, értelmezése – Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése – Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések vizsgálata Herczeg Ferenc műveiben – A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése 	<p>Fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Új Idők, • nemzeti konzervativizmus, • színmű
---	---

– Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése	
--	--

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Herczeg Ferenc (6 óra)	
Az élet kapuja	A hét sváb (részlet)
Fekete szüret a Badacsonyon	
<i>Színház- és drámatörténet:</i> Bizánc	Irodalom és színház Kék róka (részlet)

II. A magyar irodalom a XX. században (A, B, C)

A, Életművek a XX. század magyar irodalmából

b) Ady Endre (18 óra)

<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ady Endre életművének főbb témái (pl.: szerelem, magyarság, Élet-Halál, Isten, költészet, pénz, háború stb.) és versformái – Ady költészetének tematikus, formai és nyelvi újdonságai XIX. századi költésztünk tükrében – A szimbólumok újszerű használata az életműben – A szecessziós-szimbolista versek esztétikai jellemzőinek megismerése – Ady Endre költészetének hatása a kortársakra, illetve az ún. Ady-kultusz születésének megismerése – Szemelvények a költő prózájából, publicisztikai írásaiból – Ady Endre életútjának költészetét meghatározó főbb eseményei, kapcsolatuk a költői pálya alakulásával – A költő főbb pályaszakaszainak jellemzői, az Új versek c. kötet felépítésének tanulmányozása 	<p>Fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szecesszió, • versciklus, kötetkompozíció, vezérvers, • önmitologizálás, • szimultán versritmus vagy bimetrikus verselés
--	---

<ul style="list-style-type: none"> – A Nyugat születése, jelentőségének felismerése – Ady Endre költészete körüli viták (saját kora és az utókor recepciójában) tanulmányozása 	
--	--

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
b) Ady Endre (18 óra)	A Tisza-parton
Góg és Magóg fia vagyok én...	Lédával a bálban
Héja-nász az avaron	Vér és arany
Harc a Nagyúrral	Sem utódja, sem boldog őse...
Új vizeken járok	Az eltévedt lovas
Az ős Kaján	Elbocsátó szép üzenet
A Sion-hegy alatt	Sípjá régi babonának
Az Úr érkezése	Köszönöm, köszönöm, köszönöm
Kocsi-út az éjszakában	Ember az embertelenségben
Emlékezés egy nyár-éjszakára	A Hortobágy poétája
Őrizem a szemed	Párisban járt az Ősz

II. A magyar irodalom a XX. században (A, B, C)

A, Életművek a XX. század magyar irodalmából

c) Babits Mihály (15 óra)

<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt versek és a Jónás könyve elemzésével – Babits Mihály irodalomszervező munkásságának feltérképezése – Babits Mihály költészetének főbb témái (filozófiai kérdésfelvetések, az értelmiségi lét kérdései és felelőssége, értékörzés, erkölcsi kérdések és választások) tanulmányozása – Babits Mihály „poeta doctus” költői felfogásának megismerése néhány költői eszközének tanulmányozásával – Babits költői életútjának és költői pályájának főbb szakaszai, eseményei 	<p>Fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • filozófiai költészet, • parafrázis, • nominális és verbális stílus, • irónia
--	---

– Babits jelentőségének megismerése a magyar irodalomban: a költő, a magánember, a közéleti személyiség egysége; szemléleti, esztétikai öröksége	
--	--

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
c) Babits Mihály (15 óra)	
In Horatium	A Danaidák
A lírikus epilógja	Húsvét előtt
Esti kérdés	Örök kék ég a felhők mögött (részlet)
Jobb és bal	Ádáz kutyám
Mint különös hírmondó...	A gazda bekeríti házát
Ősz és tavasz közt	Csak posta voltál
Jónás könyve; Jónás imája	Balázsolás A gólyakalifa (részlet) Cigány a siralomházban

II. A magyar irodalom a XX. században (A, B, C)

A, Életművek a XX. század magyar irodalmából (56 óra)

d) Kosztolányi Dezső (17 óra)

<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt művek elemzésével – Kosztolányi Dezső költészetének főbb témáinak (gyermek- és ifjúkor, emlékezés, értékszembesítés, elmúlás, érzelmek stb.) tanulmányozása – A költő „homo aestheticus” költői felfogásának megismerése költői eszköztárának tanulmányozása által – Elbeszélő prózája főbb narrációtechnikai, esztétikai sajátosságainak felismerése, értelmezése – A lélektani analízis tanulmányozása Kosztolányi Dezső prózájában 	<p>Fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • homo aestheticus, • versciklus, • modernizmus, • freudizmus, • novellaciklus, • alakmás
--	--

<ul style="list-style-type: none"> – A történelem és a magánember konfliktusának ábrázolása Kosztolányi Dezső regényeiben – Kosztolányi Dezső szerepének vizsgálata kora irodalmi életében (vitái kortársaival; helye, szerepe a Nyugat első nemzedékében) 	
--	--

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
d) Kosztolányi Dezső (17 óra)	
A szegény kisgyermek panaszai (részletek: Mint aki a sínek közé esett..., Azon az éjjel, Anyuska régi képe)	Számadás Vörös hervadás Októberi táj Marcus Aurelius Esti Kornél éneke
Boldog, szomorú dal	
Őszi reggeli	
Halotti beszéd	
Hajnali részegség	
Édes Anna	Irodalom és film Kosztolányi Dezső: Pacsirta Ranódy László: Pacsirta
Esti Kornél; Tizennyolcadik fejezet, melyben egy közönséges villamosútról ad megrázó leírást, – s elbúcsúzik az olvasótól	Esti Kornél kalandjai...; Az utolsó felolvasás A fürdés A kulcs

<p>II. A magyar irodalom a XX. században (A, B, C) B, Portrék a XX. század magyar irodalmából I.</p> <p style="text-align: center;"><i>a, Móricz Zsigmond (10 óra)</i> <i>b, Wass Albert (4 óra)</i></p>	
<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Művelődéstörténeti kitekintés: a stílusok egyidejűségének, az olvasóközönség átalakulásának, az irodalmi elbeszélés, a film és más médiumok kapcsolatának vizsgálata 	<p>Fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • naturalizmus, • szabad függő beszéd, • transzilván irodalom

<ul style="list-style-type: none"> – A hazához fűződő viszonyt ábrázoló szövegek olvasása, a művek közös értelmezése az elbeszéléselemélet alapfogalmainak segítségével – Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése – Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének megismerése – A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése – Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések történelmi, szellemtörténeti háttérének feltárása – A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése – Történelmi sorskérdések vizsgálata az adott szerzők műveiben – A transzilván irodalom fogalmának, irodalomtörténeti jelentőségének tisztázása 	
--	--

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Móricz Zsigmond (10 óra)	
Tragédia	Judith és Eszter
Úri muri	Barbárok Tündéerkert (részlet)
b) Wass Albert (4 óra)	
Adjátok vissza a hegyeimet!	Irodalom és film Koltay Gábor: Adjátok vissza a hegyeimet!
Üzenet haza	A funtineli boszorkány (részlet)

II. A magyar irodalom a XX. században (A, B, C)

C, Metszetek a XX. század magyar irodalmából - a Nyugat alkotói

a, Juhász Gyula, (3 óra)

b, Tóth Árpád (5 óra)
c) Karinthy Frigyes (6 óra)

<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az alkotók irodalomtörténeti helyének, szerepével vizsgálata – A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése – Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg – A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. – Az Így írtok ti irodalmi jelentőségének megértése – A költemények közös és egyéni feldolgozása, értelmezése <ul style="list-style-type: none"> – Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján 	<p>Fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A Nyugat és nemzedékei, • paródia, stílusparódia, műfajparódia
--	---

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Juhász Gyula (3 óra)	
Tiszai csönd	Halotti beszéd
Anna örök	Utolsó vacsora
	Szerelmem
b) Tóth Árpád (5 óra)	
Esti sugárkoszorú	Kisvendéglőben
Lélektől lélekig	Elégia egy rekettyebokorhoz
Isten oltó-kése	Jó éjszakát
	Álarcosan
c) Karinthy Frigyes (6 óra)	
Így írtok ti (részletek)	Tanár úr, kérem (részletek)
Találkozás egy fiatalemberrel	Utazás a koponyám körül (részlet)
	Előszó
	Szerb Antal
	Budapesti kalauz marslakók számára
	Utazás és holdvilág (részlet)

III: Korstílusok és stílusirányzatok (az avantgárdot megelőzően)

Óraszám: 12 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- Stílustörténeti áttekintés az antikvitástól a XIX. század 2. feléig
- Az egyes irányzatok jellemzőinek ismétlése, összehasonlítása (9-10. évfolyam anyaga)
- A XIX. század irányzatainak jellemzői a különböző művészeti ágakban

Fogalmak:

- antikvitás
- középkor
- reneszánsz
- barokk
- rokokó
- klasszicizmus
- szentimentalizmus
- romantika
- realizmus
- szimbolizmus
- impresszionizmus
- szecesszió

12. ÉVFOLYAM
IRODALOM
HETI 6 ÓRA /ÉVES 180 ÓRA

I.	A modernizmus (a modernizmus kései korszaka) irodalma	24
	A) <i>Avantgárd mozgalmak</i>	3
	B) <i>A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai (Eliot, Benn, Lorca)</i>	3
	C) <i>A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai (Thomas Mann, Franz Kafka)</i>	6
	D) <i>Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései (Brecht, Beckett, Dürrenmatt)</i>	8
	E) <i>A posztmodern világirodalom (Hrabal, Marquez)</i>	4
II.	A magyar irodalom a XX. században II.	72
	A) <i>Életmű a XX. század magyar irodalmából II.</i>	16
	József Attila	16
	B) <i>Portrék a XX. század magyar irodalmából I., Színház- és drámatörténet</i>	13
	a, Örkény István	6
	b, Szabó Magda	4
	c, Kányádi Sándor	3
	C) <i>Metszetek a XX. század magyar irodalmából II.</i>	43
	a) Metszetek: egyéni utakon	
	Szabó Dezső	2
	Krúdy Gyula	3
	Weöres Sándor	4
	b) Metszetek a modernista irodalomból	
	Szabó Lőrinc	6
	Radnóti Miklós	11
	c) Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból	6
	Dsida Jenő	
	Reményik Sándor	
	Áprily Lajos	
	d) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából	2

Nagy László	
e) Metszet a tárgyias irodalomból Pilinszky János	4
f) Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból Illyés Gyula	3
g) Metszetek a magyar posztmodern irodalomból (Tandori, Hajnóczy, Esterházy)	2
III. A XX. századi történelem az irodalomban	14
a) Trianon	2
b) Világháborúk	1
c) Holokauszt (Szép Ernő, Tadeusz Borowski, Kertész Imre: Sors-talanság)	4
d) Kommunista diktatúra (Illyés, Orwell)	4
e) 1956 (Márai Sándor, Nagy Gáspár)	3
IV. Kortárs magyar irodalom (a szaktanár által szabadon választott írók, művek)	10
V. A mindenkori központi emelt szintű érettségi szóbeli témakörei	30
VI. Ismétlés, rendszerezés	30
Összes óraszám:	180

I. A modernizmus (a modernizmus kései korszaka) irodalma

- A. *Avantgárd mozgalmak (3 óra)*
- B. *A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotása (3 óra)*
- C. *A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai (6 óra)*
- D. *Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései (8 óra)*
- E. *A posztmodern világirodalom (4 óra)*

<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Irodalmi szövegek és társművészeti alkotások összehasonlító elemzése – Stílustörténeti és irodalomtörténeti fogalmak használata műértelmezésekben 	<p>Fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dekadencia; • életfilozófia, • pszichoanalízis; • a nyelv és a személyiség válsága; • avantgárd;
--	--

<ul style="list-style-type: none"> – Művelődéstörténeti áttekintés: a XIX-XX. század fordulójának filozófiai, művészeti és irodalmi irányzatainak tanulmányozása – Nietzsche, Bergson, Freud nézeteinek megismerése, irodalomra gyakorolt hatásuk feltérképezése – A művészet- és irodalomtörténetben a modernség/modernizmus jelentőségének vizsgálata. – Az avantgárd mozgalmak művészeti és politikai szerepének, jelentőségének megismerése – Az egzisztencializmus és a posztmodern filozófia irodalmi hatásának felfedezése – Valóság és fikció, a büntelenség és bűnösség, létbe vetettség filozófiai kérdéseinek értelmezése – A XX. századi irodalom néhány meghatározó tendenciájának megismertetése. Művek, műrészletek feldolgozása, alkotói nézőpontok, látásmódok, témák, történeti, kulturális kontextusok megvitatása. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására. – Kimerülés és újrafeltöltődés: a kísérleti irodalom és az olvasóközönség viszonya, a posztmodern változó meghatározásai 	<ul style="list-style-type: none"> • futurizmus, dadaizmus, expresszionizmus, konstruktivizmus, kubizmus; • szabad vers, • kései modernség, • objektív költészet, • intellektuális költészet, • abszurd dráma, • kétszintes dráma, • mítoszregény, • posztmodern
--	---

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
A) Avantgárd mozgalmak (3 óra)	
a) Guillaume Apollinaire: A megsebzett galamb és a szökőkút	Expresszionizmus, szürrealizmus, egyéb avantgárd irányzatok;
b) Kassák Lajos: A ló meghal a madarak kirepülnek (részlet)	Filippo Tommaso Marinetti: Óda egy versenyautomobilhoz
B) A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai (3 óra)	
a) Thomas Stearns Eliot: A három királyok utazása (részlet)	Thomas Stearns Eliot: Macskák (részlet)
	Gottfried Benn: Kék óra

	Federico García Lorca: Alvajáró románc, Kis bécsi valcer
C) A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai (6 óra)	
a) Franz Kafka: Az átváltozás	Franz Kafka: A per (részletek)
b) Thomas Mann: Tonio Kröger vagy Mario és a varázsló	Irodalom és tévésorozat: Mihail Afanaszjevics Bulgakov -Vladimir Bortko: A Mester és Margarita (Vagy másik regényfeldolgozás) Bulgakov: A Mester és Margarita
D) Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései (8 óra)	
Irodalom és színház Bertolt Brecht: Koldusopera vagy Kurázsi mama	Irodalom és film Arthur Miller: Az ügynök halála Volker Schlöndorff: Az ügynök halála (vagy más feldolgozás)
Samuel Barclay Beckett: Godot- ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus	
E) A posztmodern világirodalom (4 óra)	
a) Bohumil Hrabal: Sörgyári capric- cio (részletek)	Irodalom és film Jiří Menzel: Sörgyári capriccio
b) Gabriel García Márquez: Száz év magány (részletek)	Jorge Luis Borges: Bábeli könyvtár

II. A magyar irodalom a XX. században II.

A, Életmű a XX. század magyar irodalmából II.

József Attila (16 óra)

<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az életmű főbb sajátosságainak megismerése az életmű különböző szakaszaiból származó törzsanyagban megnevezett vers elemzésével – József Attila életműve főbb témáinak (pl.: haza, táj, szerelem, külváros és szegénység, lélekábrázolás, értékszemésítés, közéleti és gondolati költészet) és versformáinak, költői eszközeinek tanulmányozása – Annak vizsgálata, hogy az életút meghatározó tényei hogyan függnek össze a 	<p>Fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tárgyias tájvers, • komplex kép, • óda, dal, • műfajszintézis, • létértelmező vers, • önmegszólító vers, • dialogizáló versbeszéd
--	---

<p>pályaképpel és a kor társadalmi-történelmi viszonyokkal</p> <ul style="list-style-type: none"> – A költői pálya indulása, a költői életút szakaszolásának lehetséges változatai – József Attila nagy gondolati verseinek elemzése, a művek filozófiai, esztétikai összetettségének vizsgálata – József Attila helyének tisztázása saját kora szellemi életében (vitái és kapcsolatai kortársaival) – Utóéletének, a József Attila-kultusz születésének, a költői életmű XX. századi recepciójának tanulmányozása 	
---	--

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
József Attila (16 óra)	
Nem én kiáltok	Szegényember balladája
Reménytelenül	Medáliák (részlet)
Holt vidék	Istenem
Óda	Tiszta szívvel
Flóra	Áldalak búval, vigalommal
Kései sirató	Tedd a kezed
A Dunánál	Téli éjszaka
Tudod, hogy nincs bocsánat	Eszmélet
Nem emel föl	Levegőt!
(Karóval jöttél...)	Kész a leltár
	Gyermekké tettél
	Születésnapomra
	Nagyon fáj
	(Talán eltűnök hirtelen...)
	(Íme, hát megleltem hazámat...)

II. A magyar irodalom a XX. században II.

B, Portrék a XX. század magyar irodalmából II.

a, Örkény István (6 óra drámával együtt)

b, Szabó Magda (4 óra drámával együtt)

c, Kányádi Sándor (3 óra)

<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – A választott XX. századi szerzők szerepének megismerése a magyar irodalomban – Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg – Az erkölcs, hit, egyén és közösség, egyén és egyén viszonyának, kapcsolatának megvilágítása lírai, epikai, drámai alkotásokban – Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján <ul style="list-style-type: none"> – A törzsanyagban megnevezett drámai művek vagy műrészletek olvasása, megismerése, közös elemzése – Ismerkedés a korszakban kidolgozott dramaturgiai eljárásokkal – Álláspontok megismerése és kialakítása a feldolgozott drámák problémafelvetésével kapcsolatban – A drámai művekben a befogadó elé tárt társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok felismerése, megfogalmazása, megértése – A megmaradásért folytatott harc és az azért szükségképpen hozott áldozatok felismerése 	<p>Fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • groteszk, abszurd, • egyperces, • családregény, • kálvinista és katolikus értékrend szembenállása, • önéletrajziság • totalitárius, • történelmi dráma
---	--

<i>TÖRZSANYAG</i>	<i>AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK</i>
a) Örkeny István (6 óra)	
Egyperces novellák (részletek) Tóték	Irodalom és film Fábri Zoltán: Isten hozta, őrnagy úr!
b) Szabó Magda (4 óra)	
Az ajtó Az a szép fényes nap (részlet)	Irodalom és film Szabó István: Az ajtó Szabó Magda: A macskák szerdája
a) Kányádi Sándor (3 óra)	
Fekete-piros	Dél keresztje alatt
Halottak napja Bécsben	Csángó passió

Sörény és koponya (részlet)	Hiúság
Valaki jár a fák hegyén	Kuplé a vörös villamosról
	Németh László: A két Bolyai (részlet)
	Sütő András: Advent a Hargitán
	Csurka István: Házmestersírató
	Gyurkovics Tibor: Nagyvizit

II. A magyar irodalom a XX. században II.

C, Metszetek a XX. század magyar irodalmából II.

a) Metszetek: egyéni utakon

Szabó Dezső (2 óra)

Krúdy Gyula (3 óra)

Weöres Sándor (4 óra)

b, Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói

Szabó Lőrinc (6 óra)

Radnóti Miklós (11 óra)

c) Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból

Dsida Jenő, Reményik Sándor, Áprily Lajos (6 óra)

d) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából

Nagy László (2 óra)

e, Metszet a tárgyias irodalomból

Pilinszky János (4 óra)

f, Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból

Illyés Gyula (3 óra)

g, Metszetek a magyar posztmodern irodalomból

Tandori, Hajnóczy, Esterházy (2 óra)

<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – A választott XX. századi szerzők szerepének megismerése a magyar irodalomban – A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése 	<p>Fogalmak:</p>
---	-------------------------

<ul style="list-style-type: none"> – Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg. – Történelmi kataklizmák és egyéni helyzetállások lírai ábrázolásának tanulmányozása Radnóti költészetében – Történelmi traumák, nemzeti tragédiák ábrázolásának tanulmányozása a transzilván irodalomban – Az erkölcs, hit, egyén és közösség viszonyának kérdései lírai és prózai alkotásokban – A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. – A líra sokfélesége: párhuzamos és versengő költészeti hagyományok bemutatása – Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján 	<ul style="list-style-type: none"> • életrajzi ihletettség, • kulturális veszteség, • ekloga, eklogaciklus, razglednica, • szerepvers, • „Fényes szellők nemzedéke”; • tárgyias irodalom
---	--

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Metszetek: egyéni utakon	
Krúdy Gyula (3 óra)	
Szindbád – A hídon – Negyedik út vagy Szindbád útja a halálnál – Ötödik út	Irodalom és film Huszárik Zoltán: Szindbád
Szabó Dezső (2 óra)	
Feltámadás Makucskán	Az elsodort falu (részletek)
Weöres Sándor (4 óra)	
Rongyszőnyeg (részletek: 4., 99., 127.)	Psyché (részletek)
b) Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói	
Szabó Lőrinc (6 óra)	
Semmiért Egészen	Kalibán
Mozart hallgatása közben	Dsuang Dszi álma Különbéke Tücsökzene (részletek)
Radnóti Miklós (11 óra)	
Járkálj csak, halálraitélt!	Első ecloga
Hetedik ecloga	Tétova óda

Erőltetett menet	Nem bírta hát...
Razglednicák	Levél a hitveshez
	Töredék
	A la recherche
	Márai Sándor:
	Szindbád hazamegy (részlet)
	Halotti beszéd
	Ottlik Géza
	Iskola a határon (részlet)
	Buda (részlet)
c) Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból (6 óra)	
Dsida Jenő	
Nagycsütörtök	Psalmus Hungaricus (részletek)
Arany és kék szavakkal	
Reményik Sándor	
Halotti beszéd a hulló leveleknek	Ahogy lehet
Eredj, ha tudsz (részlet)	
Áprily Lajos	
Tavaszi a házsongárdi temetőben	Holló-ének
Március	Kolozsvári éjjel
	Kós Károly
	Varjú-nemzetség (részlet)
	Nyíró József
	Madéfalvi veszedelem (részlet)
	Gion Nándor
	A kárókatona még nem jöttek vissza
	Kovács Vilmos
	Holnap is élünk
d) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából	
Nagy László (2 óra)	Gyöngyszoknya (részlet)
Ki viszi át a Szerelmet	Himnusz Minden időben
Adjon az Isten	Csodafiú szarvas
	Tűz
e) Metszet a tárgyias irodalomból – az Újhold alkotói	
Pilinszky János (4 óra)	
Halak a hálóban	Harbach 1944
Apokrif	Agonia christiana
Négysoros	Nagyvárosi ikonok
	Nemes Nagy Ágnes
	A fák
	Kiáltva
	Ekhnáton éjszakája

	Mándy Iván
	Irodalom és film Mándy Iván: Régi idők focija Sándor Pál: Régi idők focija
f) Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból	
Illyés Gyula (3 óra) Puszták népe (részlet)	Sinka István
	Fekete bojtár vallomásai (részlet)
	Csoóri Sándor
	Tudósítás a toronyból (részlet) Anyám fekete rózsa Anyám szavai
	<i>Metszetek a magyar posztmodern irodalomból (2 óra)</i>
	Tandori Dezső
	Horror Töredék Hamletnek Táj két figurával Egy talált tárgy megtisztítása
	Hajnóczy Péter
	A fűtő (részletek) M (részletek) A halál kilovagolt Perzsiából (részletek)
	Esterházy Péter
	Termelési kisszregény (részlet) Harmonia caelestis (részlet)

III. A XX. századi történelem az irodalomban

- a) Trianon (2 óra)
- b) Világháborúk (1 óra)
- c) Holokauszt (4 óra)
- d) Kommunista diktatúra (4 óra)
- e) 1956 (3 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
<ul style="list-style-type: none"> – A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése – Irodalmi szövegek elhelyezése történelmi kontextusban 	

<ul style="list-style-type: none"> – Irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és magánemberi erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása – Az olvasott szövegek szerkezeti egységeinek megfigyelése, a szerkezeti egységek retorikai funkcióinak azonosítása – Egyes olvasott szövegek jellegzetes retorikai alakzatainak megfigyelése 	
---	--

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Trianon (2 óra)	
• Juhász Gyula: Trianon	• Babits Mihály: A repülő falu
• Vértó Magyarország (Szerk.: Kosztolányi Dezső)	• Schöpflin Aladár: Pozsonyi diákok (részlet)
Lyka Károly: Magyar művészet – magyar határok (részlet)	• Krúdy Gyula: Az utolsó garabonciás
b) Világháborúk (1 óra)	
• Gyóni Géza: Csak egy éjszakára...	Magyar katonák dala
	Alexis levele Alexandrához
	Polcz Alaine: Asszony a fronton
c) Holokauszt (4 óra)	
• Szép Ernő: Emberszag (részlet)	Irodalom és film Török Ferenc: 1945
• Tadeusz Borowski: Kővilág	Irodalom és film Roberto Benigni: Az élet szép
	Irodalom és film Kertész Imre: Sorstalanság Koltai Lajos: Sorstalanság
d) Kommunista diktatúra (4 óra)	
• Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról vagy George Orwell: 1984 (részletek)	Irodalom és film Bacsó Péter: A tanú Bereményi Géza: Eldorádó
	Faludy György: Kihallgatás
	Alekszandr Iszajevics Szolzsenyicin: Gulág szigetecsoport (részlet)
	Irodalom és film Michael Radford: 1984
e) 1956 (3 óra)	
• Nagy Gáspár Öröknyár: elmúltam 9 éves A Fiú naplójából	Irodalom és film Gothár Péter: Megáll az idő
	Irodalom és film Szilágyi Andor: Mansfeld

	Albert Camus: A magyarok vére (részlet)
<ul style="list-style-type: none"> Márai Sándor: Mennyből az angyal vagy Halotti beszéd 	

IV. Kortárs magyar irodalom (10 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek: <ul style="list-style-type: none"> A szaktanár szabadon választhat a kortárs magyar irodalom műveiből. 	Fogalmak:
--	------------------

V. A mindenkori központi emelt szintű érettségi szóbeli témakörei (30 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek: <ul style="list-style-type: none"> Az adott szerző helye és szerepe a magyar, illetve világirodalomban; Összefüggések meglátása; Az adott mű sok szempontú bemutatása; A tematika kapcsán egy szóbeli témakör kifejtése (érettségi követelményrendszer). 	Fogalmak: <ul style="list-style-type: none"> Az adott témakörök kulcsfogalmai.
---	--

VI. Rendszerező ismétlés (30 óra)

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
--	------------------

<ul style="list-style-type: none"> – A legfontosabb alkotók, korszakok ismétlése, rendszerezése, összefüggések meglátása. – Az emelt szintű érettségi feladattípusainak gyakorlása. – Önálló vélemény formálása ismeretlen művekről, azok szempontok alapján való elemzése. 	<ul style="list-style-type: none"> • A 9-12. évfolyam kulcsfogalmai.
--	---

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)
Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon) vagy Anton Pavlovics Csehov: A sirály vagy Ványa bácsi
Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála
Samuel B. Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus
Arany János: Toldi estéje
Madách Imre: Az ember tragédiája
Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma
Herczeg Ferenc: Az élet kapuja
Babits Mihály: Jónás könyve, Jónás imája
Móricz Zsigmond: Úri muri, Tragédia
Wass Albert: Adjátok vissza a hegyeimet!
Örkény István: Tóték
Szabó Magda: Az ajtó
Továbbá a szaktanár által választott olvasmányok.

MEMORITEREK

Arany János: Toldi estéje (I. 1., VI. 28. versszak)
Arany János: egy szabadon választott ballada a nagykőrösi korszakból
Arany János: Epilógus (részlet)
Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...
Ady Endre: Kocsi-út az éjszakában
Babits Mihály: A lírikus epilógja (részlet)
Babits Mihály: Jónás imája
Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség (részlet)
József Attila: Reménytelenül (Lassan, tűnődve) (részlet)
József Attila Óda (részlet)
Kányádi Sándor: Valaki jár a fák hegyén
Reményik Sándor: Halotti vers a hulló leveleknek (részlet)
Radnóti Miklós: Hetedik ecloga (részlet)
Áprily Lajos: Március (részlet)
Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet